

Samenvatting

Uiterlijk in 2050 heeft Maastricht een volledig circulaire economie. Deze ambitie heeft het college van Maastricht samen met de gemeenten Meerssen, Valkenburg aan de Geul en Economische Samenwerking Zuid-Limburg (ESZL) vastgelegd in de Grondstoffenvisie Zuid-Limburg. Het college wil daarmee de stad en regio toekomstbestendig, duurzaam en aantrekkelijk maken.

Aan de hand van vier lijnen gaat de gemeente, samen met medeoverheden, bedrijven en kennisinstellingen, werken aan deze ambitie.

1 Afval is grondstof: De gemeente gaat de kansen en mogelijkheden voor het hergebruiken van huishoudelijk- en bedrijfsafval als grondstof uitwerken binnen de afvalsamenwerking Maastricht, Meerssen en Valkenburg aan de Geul.

2 Circulaire inkoop: Vanaf 2022 gaat de gemeente minimaal 10 procent meer circulair inkopen. Vanaf 2025 stijgt dit percentage naar 50 procent.

3 Samenwerking

De gemeente gaan een actieve rol spelen in het Circulair Platform van de provincie Limburg.

4 Stimuleren van circulaire ketens/bedrijvigheid/economie:

Voor e-waste, bouw- en sloopafval en industrieel afval wordt onderzocht hoe de ketensamenwerking verder kan worden gestimuleerd.

Beslispunten

1. Vaststellen van de Grondstoffenvisie Zuid-Limburg: een visie op de regionale ambitie en aanpak;
2. Instemmen met de acties op de vier lijnen;
3. Instemmen met de inzet van de beschikbare middelen van de gemeente Maastricht ad. € 50.000 voor de jaren 2021 en 2022 voor de actielijnen.
4. Het aanwijzen van Wethouder Heijnen vanuit haar portefeuille economie als coördinerend wethouder.

Besluit Burgemeester en Wethouders d.d. 5 januari 2021:

Conform.

1. Aanleiding

In het Hoofdlijnenakkoord Coalitie 2018-2022, onder de toekomstperspectieven Economisch Vitale Stad en Duurzame en Bereikbare Stad, is de ambitie geuit om te zoeken naar economische kansen bij duurzaamheid en energietransitie. Aangegeven is dat 'afval is grondstof' de start is voor de circulaire economie.

Het realiseren van echte doorbraken in de circulaire economie vergt een visie voor de aanpak en ook duidelijkheid over de rol die de gemeente Maastricht op zich kan nemen in de context van visie en aanpak van andere overheden en stakeholders specifiek op het gebied van circulaire economie.

De gemeente Maastricht heeft hiervoor samen met beide buurgemeenten Meerssen en Valkenburg aan de Geul en ESZL de "Grondstoffenvisie Zuid-Limburg. Een visie op de regionale ambitie en aanpak" ontwikkeld en stelt hierbij tevens een eerste voorzet voor een vervolg voor.

Context en definitie

Circulaire economie gaat over het sluiten van grondstoffenkringlopen, het behouden en creëren van meervoudige waarden, dwars door sectoren heen: kortom een complete systeemverandering en een andere manier van denken en werken van diverse partijen. In 2016 werd door het rijk de ambitie geuit dat Nederland in 2050 100% circulair zou moeten zijn.

In het eerste Rijksuitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2019-2023 is de definitie van circulaire economie gegeven: het gaat om:

- *Recover* (energie en grondstoffen terugwinnen);
- *Rethink* (heroverwegen delen van producten opnieuw te gebruiken);
- *Reuse* (gebruik delen van het product opnieuw);
- *Repair* (onderhoud en herstel);
- *Recycle* (onderdelen opnieuw gebruik);
- *Repurpose* (gebruik van het product voor iets anders);
- *Remanufacture* (nieuw product van oud product)
- *Refurbish* (delen van het product opknappen).

Het landelijk Rijkskader heeft daarbij 5 prioritaire ketens (biomassa en voedsel, kunststoffen, maakindustrie, bouw en consumptiegoederen) gedefinieerd die de basis moeten vormen voor de transitie naar een circulaire economie.

Maastricht, Meerssen, Valkenburg aan de Geul (samenwerkingsplan afvalbeheer)

De gemeenten Maastricht, Meerssen en Valkenburg aan de Geul hebben een samenwerkingsplan “Afvalbeheer Regio Geul en Maas” opgesteld dat recent is aangepast in de Gemeenschappelijke Regeling (WGR). De gemeenten stellen zich tot doel samen te werken en inzicht te krijgen in prioritaire grondstofketens op minstens regionaal niveau; bij te dragen aan bovenregionale netwerken met circulaire economie tot doel en de opstart van circulaire initiatieven, mede met grondstoffen uit huishoudens uit de regio.

Vereniging Afval Samenwerking Limburg: ontwikkeling toekomstvisie op provinciale schaal

De Vereniging Afval Samenwerking Limburg (ASL), waar alle Limburgse gemeenten lid van zijn, werkt eveneens aan een strategisch basisdocument op provinciale schaal “Toekomstvisie op samenwerking in afval”. Daarbij wordt gekeken naar de ambities van de deelnemende gemeenten om te kijken hoe t.a.v. de huishoudelijke afvalstromen samengewerkt kan worden. Dat gebeurt door het circulair aanbesteden van de drie grootste huishoudelijke afvalstromen (restafval, GFT en PMD), maar ook door het opzetten van programmalijnen voor het opbouwen van kennis over circulaire ketens en voor een provinciaal circulair platform. De provincie Limburg neemt actief deel aan het proces. Er wordt naast het huishoudelijk afval ook naar het bedrijfsafval gekeken.

Provincie Limburg: missie gedreven beleidskader economie en beleidskader circulaire economie

De provincie Limburg heeft in het missie gedreven beleidskader economie en in het provinciaal beleidskader circulaire economie 2020-2023, aangegeven dat zij zich t.a.v. circulaire economie wil richten op vier actielijnen:

1. Het goede voorbeeld geven.
2. Het verbinden van partijen en ketens.
3. Het stimuleren van innovatie en vakmanschap.
4. Het delen van kennis van bedrijfsleven en burgers.

De focus voor Zuid-Limburg ligt vooral op het verduurzamen van de Chemelot site als de “European Circular Hub”. Chemelot wil zowel de grondstoffen als het energieverbruik verduurzamen. De focus ligt op chemie en (plastic) materialen.

LIOF: ondersteuning innovatie projecten

Het LIOF heeft vanuit het provinciaal circulair beleidskader de opdracht gekregen om te komen tot een ondernemersgerichte laagdrempelige aanpak om kleinere MKB-ondernemers te helpen met innovatieprojecten gericht op circulaire economie. Hiervoor is € 1,5 mln. beschikbaar.

Limburgse Werkgeversvereniging: expertise voor ondernemers

Een aantal bedrijven in de regio is aan de slag met circulaire initiatieven en heeft de handen ineengeslagen om afvalstromen op elkaar af te stemmen. De Limburgse Werkgeversvereniging (LWV) heeft in 2019 een expertisecentrum duurzaamheid gelanceerd. Hier kunnen ondernemers terecht voor advies en kennisuitwisseling over circulair ondernemen. Een van de tools is de grondstoffenscanner en specifieke landelijke voucherregelingen waarmee bedrijven een start kunnen maken.

Economische Samenwerking Zuid Limburg: aanjagen van circulaire projecten

In het actieplan Randstad Zuid-Limburg is duurzaamheid en circulaire economie als een kans voor de regio aangeduid en is de ambitie gedefinieerd als Zuid-Limburg leidinggevend te worden op het gebied van duurzaamheid. Economische Samenwerking Zuid-Limburg (EZSL) biedt daarom de mogelijkheid circulaire projecten aan te jagen. Het project 'samen duurzaam ondernemen' op de Beatrixhaven is een platform van ondernemers waar op dit moment 10 ondernemers de materialen en energiestromen inventariseren en kijken waar kansen liggen om samen te werken met buurondernemers. Dit heeft al tot concrete samenwerkingen en verbeteringen geleid (bv. pilot koffiedrab scheiden en gebruiken voor zwammenkweek; wegwerppallets verzamelen voor hergebruik etc.) Het project loopt tot het einde van 2020.

NOVI-status Zuid-Limburg

Zuid-Limburg is aangewezen als NOVI-gebied. Dit zijn gebieden waarmee het rijk samen met de regio aandacht wil geven voor brede, ruimtelijk-fysieke opgaven. Zuid-Limburg is daarbij aangewezen als regio waarbij het verzilveren van (grens)overschrijdende economische kansen, wegnemen van knelpunten in regelgeving en het wegwerken van achterstanden leidend is. Er ligt een eerste plan waarin de visie en gezamenlijke opgaven zijn verkend. Circulaire economie en samenleving zijn hierin een gezamenlijk gedeelde ambitie. In het eerste kwartaal van 2021 besluit het kabinet of de voorlopige status van het NOVI-gebied wordt omgezet in een definitieve status.

Visie, rollen en kansen

De gemeente Maastricht beschouwt afval als grondstof en als een belangrijke kans om de circulaire economie aan te jagen. Het realiseren van echte doorbraken hierin vergt ook een visie en duidelijkheid voor een aanpak. Daarvoor is inzicht in alle grondstofstromen en kansen noodzakelijk. De afgelopen periode zijn inventarisaties van afvalstromen gemaakt en is met partijen gesproken. Letterlijk zijn de kansen voor circulaire economie voor de gemeente Maastricht, Meerssen en

Valkenburg aan de Geul in kaart gebracht en vastgelegd in de “Grondstoffenvisie Zuid-Limburg. Een visie op de regionale ambitie en aanpak”.

Deze analyse toont aan dat er voldoende kansen zijn voor het versnellen van de regionale circulaire economie en dat de Zuid-Limburgse gemeenten kunnen helpen om tempo te maken. Hoewel het circulair netwerk nog maar beperkt ontwikkeld is, heeft het bedrijfsleven voldoende aandacht voor en belang bij regionale circulaire economie. De vraag van deze ondernemers is ook duidelijk: help de prille regionale ontwikkeling te steunen door het scheppen van randvoorwaarden en in de eigen rol bij de aankoop en aanbesteding van goederen en diensten. In het vakjargon *facilitator* en *launching customer*¹ genoemd.

Deze grondstoffenvisie geeft richting in een onzekere periode van transitie, maar er is ook nog geen gedetailleerd plan voorhanden. Daar vragen de circulaire economie partners nu (nog) niet om en daarvoor zijn ontwikkelingen nog pril. Er zijn wel gewenste acties te benoemen die met de huidige capaciteit en middelen kunnen starten. Het advies luidt daarom: Start met het vaststellen van de grondstoffenvisie. Ondersteun dit met acties de komende tijd op 4 lijnen.

1. Gewenste situatie

In 2050 moet Nederland 100% circulair zijn. De gemeente Maastricht, Meerssen en Valkenburg aan de Geul streven daarom naar een regionale circulaire economie. Ook op regionaal en lokaal niveau kunnen overheden, bedrijven en instellingen, wat betreft hun gebruik van grondstoffen, aan elkaar gekoppeld worden voor een zo hoogwaardig en zo langdurig mogelijk hergebruik van deze grondstoffen. In de afgelopen periode is de stand van zaken in de regio onderzocht, waarbij de regionale circulaire kansen en bedrijvigheid in beeld is gebracht. De analyse heeft duidelijk aangetoond dat het momentum er nu is.

Ambitie 2030:

Uiterlijk in 2050 hebben we in Zuid-Limburg een volledig circulaire economie gerealiseerd. In 2030 gebruiken we de helft minder primaire grondstoffen t.o.v. 2017, voor zover dit realistisch en haalbaar is. Dit doen wij samen met medeoverheden, bedrijven en kennisinstellingen. Met deze ambitie helpen wij om tijdig regionale circulaire werkgelegenheid te creëren en houden wij deze regio toekomstbestendig, duurzaam en aantrekkelijk.

---

¹ Facilitator: mogelijk maken door het scheppen van randvoorwaarden.
Launching customer: via inkoop en aanbestedingen als afnemer actief circulaire producten en diensten stimuleren

Van Ambitie naar Actie

De Zuid-Limburgse gemeenten helpen om tempo te maken. Uit onderzoek blijkt dat (circulaire) ondernemers vooral behoefte hebben aan lokale facilitering en een *launching customer*. Voorstel is om de komende 2 jaar via vier lijnen actie te ondernemen, met als doel zowel leerervaring op te doen, als concreet te laten zien wat er op korte termijn bereikt kan worden. De vier lijnen zijn:

1. Afval is grondstof

De gemeenten Maastricht, Meerssen en Valkenburg aan de Geul werken al samen in het wettelijk afvalbeheer. Er zijn meer mogelijkheden om de kwaliteit van huishoudelijke grondstoffen af te stemmen op de vraag naar secundaire grondstoffen.

Het voorstel is dit te gaan concretiseren in de afvalsamenwerking Maastricht, Meerssen, Valkenburg aan de Geul en het uitwerken van een businesscase voor een regionale sorteer en recyclecapaciteit. Het te ontwikkelen grondstoffenplan in deze regio staat nu gepland voor de periode 2021-2023. Hierbij kan tevens worden aangesloten op de samenwerking in ASL-verband.

2. Gemeentelijke circulaire inkoop

De gemeenten hanteren al duurzame inkoopcriteria. Een volgende stap is de bewuste keuze om als *launching customer* regionale bedrijven te ondersteunen door afname van circulaire producten. Dit vergt andere inkoopkeuzen.

Het voorstel is voor de gemeente Maastricht (Meerssen en Valkenburg aan de Geul) vast te leggen hoe de gemeenten hun eigen inkopen meer circulair kunnen maken. Binnen het huidige inkoopbeleid in de gemeente Maastricht is voldoende ruimte om meer circulair in te kopen. Dit biedt ook een goede basis om verder op te bouwen. Een gezamenlijk (circulaire) aankoop bij de inkooptrajecten creëert meer duidelijkheid in de markt en brengt deze ook in beweging. Uiteraard is de omslag naar circulair inkopen en opdrachtgeverschap een groeitraject.

De gemeente Maastricht sluit zich daarvoor aan bij het door het Rijk uitgezette groeitraject van ten minste 10% circulair inkopen in 2022 en zoals vastgesteld in #Missionzeromaastricht dat de gemeente Maastricht in 2030 klimaatneutraal is. Vervolgens wordt bezien hoe een verdere versnelling kan worden gerealiseerd. Met als tussendoel 50% circulair inkopen en opdrachtgeverschap in 2025. Volgende stap is kijken op welke wijze het percentage circulair inkopen

tot 2050 kan groeien en hoe het opdrachtgeverschap met voldoende implementatiekracht hiervoor ingericht moet worden. Er zijn daarbij een aantal mogelijke opties denkbaar: opstellen intentieverklaring; uitwerken van een aanbestedingskalender; met vakspecialisten uitwerken van de ambities per dienst en product etc. De gewenste opties zullen verder uitgewerkt worden en aan de Colleges worden voorgelegd voor besluitvorming. Speciaal punt van aandacht is hoe de gemeenten Meerssen en Valkenburg aan de Geul hierop kunnen aansluiten. Momenteel is in beide gemeenten de capaciteit hiervoor nog niet geregeld.

3. Benutten samenwerking op Zuid-Limburgse schaal en bundelen kennis en kunde

Zuid-Limburg heeft een beperkte schaal en een beperkt volume aan grondstoffen. Door de Zuid-Limburgse krachten te bundelen, kunnen circulaire bedrijven in de regio worden geholpen dan wel hiernaartoe worden gehaald. Samenwerking met Rd4 (Parkstad) en via Afval Samenwerking Limburg biedt Zuid-Limburg kansen om te specialiseren op specifieke circulaire bedrijvigheid. In de transitie naar circulaire economie is de gemeente een van de vele spelers die een rol kunnen pakken, maar speelt ook het juiste schaalniveau een rol. De provincie Limburg werkt momenteel aan een Circulair Platform voor Limburg. De gemeente Maastricht, Meerssen en Valkenburg aan de Geul gaan een actieve rol spelen in dit platform. Het is belangrijk om bij het ontstaan en organiseren van circulaire hotspots de belangen van Zuid-Limburg te behartigen en kennis en kunde goed te benutten. (Meerssen, Valkenburg aan de Geul, Maastricht, ESZL, ASL, LWV, Provincie)

4. Stimuleren van circulaire ketens/bedrijvigheid/economie

In Zuid-Limburg lijkt nog geen sprake te zijn van een volwaardige, op circulariteit gerichte economische structuur. De drie gemeenten kunnen eigen grondstoffen gebruiken om regionale ketens te helpen sluiten. Er zijn drie grondstoffen geïdentificeerd waarvan het wel zinvol is verder te onderzoeken of hier meer ketensamenwerking gestimuleerd kan worden. Concreet betreft het e-waste, bouw- en sloopafval en industriële grondstoffen.

Het voorstel is om te starten met het in kaart brengen van hetgeen rendabel en mogelijk is t.a.v. deze drie afvalstromen en middelen. Een kans is bijvoorbeeld de uitwerking van een grondstoffenpaspoort bij nieuwbouw. Maar ook bij bestaand gemeentelijk vastgoed, het toepassen van materialen uit gesloopte omgeving in nieuwe panden en circulair ontwerp van nieuwbouw (voorschriften). Hier kan de gemeente ook als *launching customer* functioneren en ligt een nadrukkelijke verbinding met het MEA.

Met de huidige beschikbare capaciteit en middelen is het mogelijk om via deze actielijnen een regionale grondstoffenregie te voeren en het opbouwen van een circulair netwerk

2. Effect op duurzaamheid en/of gezondheid

Een regionale circulaire economie die efficiënt en maatschappelijk verantwoord omgaat met producten, materialen en hulpbronnen draagt bij aan de duurzaamheid en gezondheid van deze regio. Alle concrete stappen dragen daarin bij.

3. Effect op de openbare ruimte

Nu nog niet van toepassing

4. Personeel en organisatie

Aan de acties wordt gewerkt met de huidige beschikbare middelen en capaciteit.

5. Informatiemanagement en automatisering (incl. Smart City)

n.v.t.

6. Financiën

Middels de begroting 2019 is een jaarlijks bedrag van € 50.000 beschikbaar gesteld. Dit is de vertaling van de in het UP opgenomen ambitie “Economisch Vitale Stad – F11 Stimuleren circulaire economie” voor een onderzoek en plan van aanpak. Tevens is in het UP de relatie gelegd met Economisch Vitale Stad – F14 Duurzaamheid als economische kans en Duurzame en Bereikbare Stad – C14 Duurzaamheid als economische kans.

Voorgesteld wordt het budget van in totaal van €100.000 (€ 50.000 voor zowel 2021 en 2022) conform bijliggend projectplan als volgt in te zetten:

- In totaal €80.000 t.b.v. de gemeentelijke regievoering op alle domeinen en voor de uitvoering de vierde lijn (Stimuleren van circulaire ketens/bedrijvigheid/economie). Om voor de drie kansrijke materialenstromen pilots te kunnen ontwikkelen zijn aanjaagmiddelen nodig voor de organisatiekosten, inzet van specialistische kennis en communicatie.
- In totaal €10.000 voor de uitvoering van de tweede lijn: circulaire inkoop
- In totaal €10.000 voor de uitvoering van de derde lijn: benutting samenwerking op Zuid-Limburgse schaal

De middelen voor 2020 zijn niet aangewend (door Corona vertraagde het onderzoek) en zullen daarom bij de jaarrekening 2020 vrijvallen ten gunste van de algemene middelen.

btw

Het genoemde bedrag in dit hoofdstuk is exclusief btw. Betaalde btw kan worden verrekend via de btw-aftrek en/of het btw-compensatiefonds en vormt derhalve geen kostenpost.

De gemeente Meerssen en Valkenburg aan de Geul wordt naar rato gevraagd bij te dragen voor de aanpak conform het bijgaande projectplan. De gemeente Maastricht zal zonder bijdrage van deze gemeenten wel al starten in 2021.

7. Aanbestedingen

Inkopen vinden plaats via het geldende inkoop- en aanbestedingsbeleid.

8. Participatie tot heden

n.v.t.

9. Voorstel

1. Vaststellen van de Grondstoffenvisie Zuid-Limburg: een visie op de regionale ambitie en aanpak;
2. Instemmen met de acties op de vier lijnen;
3. Instemmen met de inzet van de beschikbare middelen van de gemeente Maastricht ad. € 50.000 voor de jaren 2021 en 2022 voor de actielijnen.
4. Het aanwijzen van Wethouder Heijnen vanuit haar portefeuille economie als coördinerend wethouder.

10. Uitvoering, evaluatie en vervolg

Enmaal per jaar zal over de voortgang van de uitvoering van de visie gerapporteerd worden aan het college. (zie tevens bijlage projectplan)